

EINE BRÜCKE AUS PAPIER

\ МІСТ З ПАПЕРУ

DRITTES DEUTSCH-UKRAINISCHES SCHRIFTSTELLERTREFFEN
IN DER UKRAINE CHARKIW | 5. – 7. OKTOBER 2017

\ ТРЕТЯ НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКА ЗУСТРІЧ ПИСЬМЕННИКІВ
В УКРАЇНІ ХАРКІВ | 5 – 7 ЖОВТНЯ 2017 РОКУ

EINE BRÜCKE AUS PAPIER

\ МІСТ З ПАПЕРУ

DRITTES DEUTSCH-UKRAINISCHES SCHRIFTSTELLERTREFFEN
IN DER UKRAINE CHARKIW | 5. – 7. OKTOBER 2017

\ ТРЕТЯ НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКА ЗУСТРІЧ ПИСЬМЕННИКІВ
В УКРАЇНІ ХАРКІВ | 5 – 7 ЖОВТНЯ 2017 РОКУ

Im Oktober 2017 zieht das Literatur- und Kunstprojekt *Eine Brücke aus Papier* mit dem dritten deutsch-ukrainischen Schriftstellertreffen weiter nach Charkiw (russisch Charkow), in die nordöstlich, nahe der Grenze zu Russland gelegenen, ukrainische Metropole. »Über Charkiw wissen wir wenig«, eröffnet Karl Schlögel, deutscher Historiker und Osteuropa-Experte, sein Porträt von Charkiw*, Stadt »am Rande Europas«. Schlögel konstatiert die »Abwesenheit einer großen europäischen Stadt in unserem Horizont«. Dass Charkiw von 1919 bis 1934 Hauptstadt der Ukraine, also der Sowjetukraine, war, ist in unser Wissen kaum eingedrungen.

Wer Serhij Zhadans »Mesopotamien« gelesen hat, glaubt Charkiw, Stadt an zwei Flüssen, zu kennen, oder vielmehr die Stimmung, die sie hervorruft, ihre Gerüche und die Farben der Häuser und Fabriken, ein poetisches neuzeitliches Babylon. Betritt man die Stadt, erkennt man augenblicklich ihre hauptstädtischen Dimensionen und ihr historisches Gewicht. Und wenn man mit den Charkiwer Schriftstellern Andrej Krasnjaschtschich und Juri Zaplin in sie eintaucht, erfährt man, wo sie leben, gelebt und gewirkt haben, ihre zahlreichen Dichter, Künstler, Architekten und Baumeister. Banken, Wohngebäude für eine ehemals wohlhabende Elite, Industriegebäude, Theater, Kirchen, Synagogen. Jedes zweite Haus erzählt eine Geschichte.

В жовтні 2017 р. літературно-мистецький проєкт «Міст з паперу» помандрує до Харкова (рос. – Харьков), північно-східного українського міста на кордоні з Росією, де відбудеться третя німецько-українська зустріч письменників. «Про Харків ми знаємо мало», – такими словами Карл Шльогель, німецький історик та експерт зі Східної Європи, починає свій нарис про Харків*, місто «на краю Європи». Шльогель констатує «відсутність великого європейського міста на нашому горизонті». Адже мало кому з нас відомо про те, що з 1919 р. до 1934 р. Харків був столицею України, нехай радянської.

Хто читав «Месопотамію» Сергія Жадана, може вважати, що знає Харків, місто на двох річках, чи радше настрої, який воно викликає, його запахи, кольори будинків та фабрик, новий поетичний Вавилон. Опинившись у Харкові, відразу відчуваєш його столичні розміри та історичну вагу. Занурюючись у цю атмосферу з харківськими письменниками Андрієм Краснящих та Юрієм Цапліним, дізнаєшся, де вони живуть, жили й творили, усі ці численні поети, художники, архітектори й будівничі. Банки, житлові будівлі для колись багаті еліти, промислові споруди, театри, церкви, синагоги. Здається, що кожен другий будинок може розповісти свою історію.

*KARL SCHLÖGEL, ENTSCHEIDUNG IN KIEW. UKRAINISCHE LEKTIONEN, MÜNCHEN 2015

\ *КАРЛ ШЛЬОГЕЛЬ «УКРАЇНСЬКЕ РІШЕННЯ. ВІДКРИТТЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КРАЇНИ», КИЇВ, «ДУХ І ЛІТЕРА», 2016.

Die Zehner- und Zwanziger Jahre des vergangenen Jahrhunderts haben sich besonders ins Gesicht Charkivs eingepägt, auch wenn die Stadt, wie fast alle ukrainischen Städte, großen Zerstörungen, Kriegen und Vernichtungen ausgesetzt war, mit eingeschlossen die von deutscher Hand, wie schon in Lwiw und Dnipro, wo die ersten beiden Schriftstellertreffen stattfanden.

Die Nähe des gegenwärtigen Krieges spürt man am Freiheitsplatz, einem der größten Plätze Europas, wo zum Sammeln von Spenden für die kämpfenden ukrainischen Soldaten ein provisorisches Camp aufgebaut ist. Errichtet genau gegenüber dem mächtigen Gebäude der Regionalverwaltung, auf dem 2014 nur einen kurzen Augenblick lang die Flagge der Separatisten wehte, die der unmittelbare Widerstand des mehrheitlich russischsprachigen Charkivs bis heute vertrieb.

Eine *Brücke aus Papier* steht für den künstlerischen Austausch mit in einem Land, das Europa als ihm zugehörig gerade erst wiederentdeckt. Schriftsteller und Künstler, begleitet von Übersetzern, Historikern, Literatur- und Kunstvermittlern, Verlagen, Galerien und Kuratoren, gehen ihren Weg dieses Kennenlernens. *Eine Brücke aus Papier* will Leserinnen/Leser und Kunstbegeisterte in der Ukraine, in Deutschland und Europa erreichen. Seit 2015 konnten durch das Projekt enge literarische und künstlerische Verbindungen geknüpft werden, die fortwirken und neue Begegnungen eröffnen.

Перші двадцять років минулого століття особливим чином позначались на обличчі міста, попри те, що Харків, як і майже всі українські міста, зазнав великої руйнації, війни та нищення, в тому числі з боку Німеччини, подібно до того, як це було у Львові та Дніпрі, де відбулись перші дві зустрічі письменників.

Близькість теперішньої війни відчуваєш та площі Свободи, одній з найбільших площ Європи, де розбитий тимчасовий табір, що збирає по жертви для українських військових. Він стоїть безпосередньо напроти масивної будівлі обласної адміністрації, на якій у 2014 році на коротку мить замайорів прапор сепаратистів, що й по нині випроваджені з міста прямим спротивом переважно російськомовного Харкова.

Міст з паперу має на меті ініціювати мистецький обмін з країною, яку Європа щойно тепер знову відкриває як частинку себе. Письменники та художники за активної підтримки перекладачів, істориків, літературних та мистецьких посередників, видавництв, галерей та кураторів йдуть шляхом цього пізнання. «Міст з паперу» планує залучити читачів і читачок, а також поціновувачів мистецтва з України, Німеччини та Європи. З 2015 р. завдяки цьому проекту встановились такі тісні літературні та мистецькі контакти, що продовжують діяти й ініціювати нові зустрічі.

PROGRAMM

\ ПРОГРАМА

VERANSTALTUNGSORT DES SCHRIFTSTELLER- TREFFENS 5.–7. OKTOBER

SPALAH

Wul. Devocha 6, Charkiw 61000.
Tel. +380 (67) 01 01 202

Das Treffen ist öffentlich und wird
simultan gedolmetscht.

KUNSTPROJEKTE IN KIEW

Dienstag, 10. Oktober, 18.00 Uhr
Künstlergespräch – *Kryvolap\Zeniuk*
Mit den Malern Jerry Zeniuk (USA\D)
und Anatoliy Kryvolap (UA).
Moderation: Alisa Lozhkina
Art Ukraine Gallery
Wul. Hrushewskoho 9a, 01021 Kiew
Tel. +380 (67) 100 17 28

Donnerstag, 12. Oktober, 19.00 Uhr
Ausstellungseröffnung
Alexander Milstein:
Fenster nach Pjatipol
32 Vozdvizhenka Arts House
Wul. Vozdvizhenskaya, 32,
04071 Kiew
Tel. +380 (66) 546 18 07

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ЗУСТРІЧІ ПИСЬМЕННИКІВ 5 – 7 ЖОВТНЯ 2017 РОКУ

СПАЛАХ

Вул. Дівоча 6, Харків 61000. Тел.
+380 (67) 01 01 202

Зустріч публічна. Забезпечується
синхронний переклад.

МИСТЕЦЬКІ АКЦІЇ У КИЄВІ

Вівторок, 10 жовтня, 18.00 год.
Мистецька бесіда – *Криволап\Зенюк*
За участю художників Джеррі Зенюка
(USA\D) та Анатолія Криволапа (UA).
Модерація: Аліса Ложкіна
Галерея «Art Ukraine»
Вул. Грушевського 9а, 01021 Київ
Тел. +380 (67) 100 17 28

Вівторок, 10 жовтня, 19.00 год.
Відкриття виставки
Олександр Мільштейн:
Вікна у П'ятиполь
32 Воздвиженка Артс Хауз
Вул. Воздвиженська 32,
04071 Київ
Тел. +380 (66) 546 18 07

DONNERSTAG, 5. OKTOBER ЧЕТВЕР, 5 ЖОВТНЯ

10.00 – 13.00 Uhr

Begrüßung und Einführung
Chrystyna Nazarkewytsch, Verena
Nolte und Jurko Prochasko stellen
die Schriftsteller/innen vor.

14.30 Uhr

Oleg Shpilman – Vortrag
*Ukrainische Leserpräferenzen:
Gegenwart und Zukunft.*

Tanya Zaharchenko – Vortrag
*Ukrainestudien im Westen:
Traumatheorie und zeitgenössische
ostukrainische Literatur.*

Diskussion

17.00 Uhr

Schreiben im Fremden: *Pjatipol.*
Zwischen Linien und Zeilen.
Vorstellung des neuen Romans
von Alexander Milstein, mit dem
Verlag 32 Vozdvizhenka Arts House.

18.30 Uhr

Abendempfang des Generalkonsulats
der Bundesrepublik Deutschland in
Donezk – Dienstsitz Dnipro,
Charkiw Palace Hotel, 11. Etage
(auf Einladung).

10.00 – 13.00 год.

Вітальне і вступне слово
Христина Назаркевич, Верена
Нольте та Юрко Прохасько
представляють письменників/ниць
в бесідах та коротких читаннях.

14.30 год.

Олег Шпільман – доповідь
*Смаки українських читачів:
майбутнє і сьогодні.*

Таня Захарченко – доповідь
*Українські студії на Заході: теорія
травми та сучасна література
Східної України.*

Дискусія

17.00 год.

Письменство на чужині : П'ятиполь.
Між лініями і рядками. Презентація
роману Олександра Мільштейна
спільно з видавництвом
«32 Воздвиженка Артс Хауз»

18.30 год.

Вечірній прийом від генерального
консульства ФРН у Донецьку з офі-
сом у Дніпрі, Харків Палас Готель,
11 поверх (вхід за запрошеннями).

FREITAG, 6. OKTOBER

10.00 – 13.00 Uhr

Exkursion – Stadtführung mit Andrej Krasnjaschtschich (russisch – deutsch).

14.30 Uhr

Jutta Sommerbauer – Vortrag *In der Grauzone. Erfahrungen einer Berichterstatteerin im Kriegsgebiet.*

15.30 Uhr

Guido Hausmann – Vortrag *Vortrag zur jüngeren Geschichte Charkivs.*

Diskussion

19.00 Uhr

Eine Brücke aus Papier
Leseabend mit allen teilnehmenden Schriftsteller/innen
Theater im Haus der Schauspieler,
Vul. Manizer 3.

21.00 Uhr

Mannerheimlinie
Konzert mit Serhij Zhadan (Stimme), Eugene Turchinov (Gitarre) und Oleg Kadanov (Gitarre).
Theater im Haus der Schauspieler,
Vul. Manizer 3.

П'ЯТНИЦЯ, 6 ЖОВТНЯ

10.00 – 13.00 год.

Екскурсія містом з Андрієм Краснящих (рос./нім.)

14.30 год.

Ютта Зоммербауер – доповідь *В сірій зоні. Репортерський досвід на війні.*

15.30 год.

Гідо Гаусманн – доповідь *Про новітню історію Харкова.*

Дискусія

19.00 год.

Міст з паперу
Вечір літературних читань за участю всіх запрошених письменників/ниць
Театр Будинку актора,
вул. Манізера, 3.

21.00 год.

Лінія Маннергейма
Концерт: Сергій Жадан – вокал, Євген Турчинов – гітара, Олег Каданов – гітара.
Театр Будинку актора,
вул. Манізера, 3.

SAMSTAG, 7. OKTOBER

10.00 – 13.00 Uhr

Exkursion – Gregorius Skoworoda (1722–1794). Ausstellung im Literaturmuseum. Anschließend Führung zur Straßenkunst mit Hamlet Zinkowskyi, Graffitikünstler.

14.30 Uhr

Ljubow Jakymtschuk – Vortrag *Der Futurist Michajl Semenko und die Politik der Sowjetukraine.*

Anschließend Diskussion und Resümee des Treffens, Planung weiterer Treffen.

18.00 Uhr

Ende.

СУБОТА, 7 ЖОВТНЯ

10.00 – 13.00 год.

Екскурсія – Григорій Сковорода (1722–1794). Виставка в Літературному музеї.
Далі – огляд вуличного мистецтва з Гамлетом Зінковським, художником-графіком.

14.30 год.

Любов Якимчук – доповідь *Футурист Михайль Семенко та політика УРСР.*

Заключна дискусія
Резюме зустрічі, планування наступних заходів.

18.00 год.

Кінець.

DIE AUTOREN

\ АВТОРИ

JURI ANDRUCHOWYTSC

Geboren 1960 in Iwano-Frankiwsk, dem früheren galizischen Stanislau. Autor von Romanen, Gedichten, Essays. 1985 Mitbegründer der legendären Performance-Gruppe Bu-Ba-Bu. Seinen literarischen Durchbruch in erlebte Andruchowytsh mit dem Essayband *Das letzte Territorium* (2003). Darin begründete er die »Karpatologie«, eine ironisch-nostalgische Archäologie des versunkenen Kulturraums Mitteleuropa. Im Zeichen des Karnevals und der Arabeske stehen auch seine Romane *Moscoviada* (2006), *Zwölf Ringe* (2007), *Geheimnis* (2008) und *Perversion* (2011). Er ist Herausgeber der Anthologie *Euromaidan. Was in der Ukraine auf dem Spiel steht*, Suhrkamp 2014. Seine Städteporträts, 2016 als *Kleines Lexikon intimer Städte. Autonomes Lehrbuch der Geopoetik und Kosmopolitik* bei Suhrkamp Insel erschienen, enthalten eine literarische Darstellung von Charkiw (siehe Lektüre). Andruchowytsh wurde mit zahlreichen Preisen geehrt, zuletzt mit dem Hannah-Arendt-Preis 2014 und der Goethe-Medaille 2016.

ЮРІЙ АНДРУХОВИЧ

Народився 1960 р. в західноукраїнському Івано-Франківську, колишньому галицькому Станіславові. Автор романів, віршів, есеїв. У 1985 р. став співзасновником легендарного літературного угруповання «Бу-Ба-Бу». У Німеччині здобув популярність завдяки збірці есеїв «Остання територія» (2003), в якій обґрунтував «Карпатологію», іронічно-ностальгійну археологію втраченого культурного простору Центральної Європи. Його романи «Московіяда» (2006), «Дванадцять обручів» (2007), «Тамниця» (2008) та «Перверзія» також позначені настроєм карнавалу й арабески. 2014 р. у видавництві «Suhrkamp» опублікував антологію «Євромайдан: що в Україні поставлено на карту». Портрети міст з усього світу, включені до збірки «Лексикон інтимних міст. Довільний посібник з геопоетики та космополітики», що з'явилась у видавництві «Suhrkamp Insel», також містять літературний опис Харкова (див. Тексти). Відзначений численними преміями, серед яких Лейпцизька книжкова премія за європейське порозуміння (2005), премія ім. Ганни Арендт (2014) та медаль Гьоте (2016).

AKOS DOMA

Geboren 1963 in Budapest, Schriftsteller und Übersetzer, lebt in Eichstätt/Bayern. Er wuchs in Ungarn, Italien und England auf. Im Alter von 14 Jahren kam er nach Deutschland. Studium der Anglistik, Amerikanistik und Germanistik in München und Eichstätt, 1994 Promotion über »Die andere Moderne. Knut Hamsun, D. H. Lawrence und die lebensphilosophische Strömung des literarischen Modernismus«. 2001 erschien sein erster Roman »Der Müßiggänger«, 2011 folgte der Roman »Die allgemeine Tauglichkeit«. Sein 2016 bei Rowohlt publizierter Roman »Der Weg der Wünsche«, eine poetische Fluchterzählung aus den Zeiten des Kalten Krieges, wurde 2016 für die Longlist des Deutschen Buchpreises nominiert. Doma hat Werke von Sándor Márai, László F. Földényi, Péter Nádas und Béla Hamvas ins Deutsche übertragen. Er erhielt zahlreiche Preise und Stipendien, zuletzt das Prager Literaturstipendium und das Literaturstipendium des Freistaats Bayern.

АКОШ ДОМА

Народився 1963 р. у Будапешті, письменник і перекладач, мешкає в м. Айхштетт, що в Баварії. Дитинство провів в Угорщині, Італії та Англії. У віці 14 років переїхав до Німеччини. Вивчав англістику, американістику та германістику в Мюнхені та Айхштетті, 1994 р. захистив дисертацію на тему «Інший модерн. Кнут Гамсун, Д. Г. Лоуренс та напрям філософії життя у літературному модернізмі». 2001 р. вийшов його перший роман «Дармоїд», 2011 р. – роман «Загальна придатність». Опублікований 2016 р. у видавництві «Rowohlt» роман «Шлях бажань», поетичний опис втечі часів Холодної війни, ввійшов у довгий список Німецької книжкової премії. Дома переклав німецькою твори Шандора Марої, Ласло Ф. Фьолдейні, Пийтера Надоша та Бейли Гамваша. Неодноразово отримував різні премії та стипендії, наприклад Празьку літературну премію та літературну стипендію Вільної держави Баварії.

JAN HIMMELFARB

Geboren 1985 in Charkiw/Ukraine, zog im Alter von sieben Jahren mit seiner Familie nach Deutschland, ins Ruhrgebiet. Schon in seiner Schulzeit schrieb er Gedichte und kürzere Geschichten. Nach dem Abitur studierte er Betriebswirtschaftslehre, beschloss aber gleichzeitig, Schriftsteller zu werden. Seit 2009 ist er für ein Unternehmen mit Tankstellennetzen in mehreren Ländern tätig. 2008 begann er an seinem ersten Roman *Sterndeutung* zu arbeiten, der 2015 im C. H. Beck Verlag München erschien. Er erzählt das Schicksal und das Leben mit der Erinnerung einer jüdischen Familie aus Charkiw, die den Holocaust überlebte und in den 90er Jahren nach Deutschland einwanderte. Jan Himmelfarb lebt, wenn er nicht unterwegs ist, in Bochum, im Ruhrgebiet, wo auch sein gerade entstehender Roman spielen wird.

ЯН ГІММЕЛЬФАРБ

Народився 1985 р. в Харкові/Україна, у віці семи років переїхав з батьками до Німеччини, в Рурську область. Вже школярем почав писати вірші та короткі оповідання. Після школи вивчав економіку та організацію виробництва, одночасно вирішив стати письменником. З 2009 року працює у міжнародній компанії мережі автозаправок. У 2008 р. почав роботу над своїм першим романом «Тлумачення зірок», який у 2015 р. вийшов у видавництві «С. Н. Beck Verlag München». Він описує долю та життя у спогадах однієї єврейської родини з Харкова, що пережила Голокост, а в 90-х роках переїхала до Німеччини. Поза роз'їздами живе в Бохумі/Рурська область, де відбувається дія його нового роману.

LJUBOW JAKYMTSCHUK

Geboren 1985 in Perwomajsk, Gebiet Luhansk, lebt in Kiew. Schriftstellerin und Kulturaktivistin. Studium der Ukrainischen Philologie und Komparatistik an der Universität Luhansk und der Kiew-Mohyla Akademie. Ljubow Jakymtschuk hat mehrere Gedichtbände veröffentlicht, darunter »Jak moda« / *Wie Mode*, Lwiw 2009, für den sie den renommierten Bodan-Ihor-Antonych-Preis für Lyrik erhielt und »Abykosy Donbasu« / *Die Aprikosen des Donbass*, Lwiw 2015. 2013 wurde sie mit dem Internationalen Slawischen Lyrikpreis ausgezeichnet. Ihre Gedichte wurden in viele Sprachen übersetzt. Sie selbst übersetzt Lyrik aus dem Englischen, Hebräischen und Litauischen. Gemeinsam mit dem ukrainischen Kontrabassisten Mark Tokar tritt sie in poetischen Musikperformances mit eigenen Texten auf. Als Kulturkuratorin veranstaltete sie u. a. 2012 in Kiew ein Semenکو Jahr über den ukrainischen futuristischen Dichter Michajl Semenکو.

ЛЮБОВ ЯКИМЧУК

Народилась 1985 р. у Первомайську Луганської області, мешкає в Києві. Письменниця та культурна діячка. Вивчала українську філологію та компаративістику в Луганському університеті та Києво-Могилянській академії. Опублікувала декілька поетичних збірок, серед яких «Як мода» (Львів, 2009), за яку отримала престижну премію ім. Богдана-Ігоря Антонича, та «Абрикоси Донбасу» (Львів, 2015). У 2013 році була відзначена Міжнародною слов'янською поетичною премією. Її вірші перекладені багатьма мовами. Сама вона перекладає поезію з англійської, литовської та івриту. Спільно з українським контрабасистом Марком Токарем виступає з поетично-музичними перформансами, до яких пише власні тексти. 2012 року як культурна кураторка організувала у Києві рік Семенка, присвячений українському поету-футуристу Михайлю Семенку.

OLEH KOZAREW

Geboren 1981 in Charkiw, Lyriker und Prosaschriftsteller, lebt in Charkiw und Kiew. Er absolvierte ein Studium der Journalistik an der Universität Charkiw. 2003 kam in Kiew sein erster vielbeachteter Gedichtband »Коротке и довге/ *Das Kurze und das Lange*« heraus, für den er mehrfach ausgezeichnet wurde. Ihm folgten weitere Gedichtbände, zuletzt »Котра година/ *Wie spät ist es?*«, Kiew 2011, »Цирк/ *Zirkus*«, Ternopil 2015 und »Плавні річки/ *Ruhige Flüsse*«, Iwano-Frankiwsk 2015, außerdem der Erzählband »Неймовірна історія правління Хлорофітума Першого/ *Die unglaubliche Geschichte der Regierung Chlorofitums des Ersten*«, Kiew 2009. Zusammen mit Julia Stachiwska gab er die Anthologie »Lyrik der Ukrainischen Avantgarde 1910 – 1930« heraus. Kozarew erhielt mehrere literarische Auszeichnungen für junge Dichter in der Ukraine. Seine Gedichte wurden in viele Sprachen übersetzt.

ОЛЕГ КОЦАРЕВ

Народився 1981 р. у Харкові, пише прозу й поезію, мешкає в Харкові та Києві. Вивчав журналістику в Харківському університеті. 2003 р. у Києві вийшла його перша збірка віршів «Коротке і довге», що викликала значне зацікавлення та здобула багато відзнак. Далі були опубліковані такі книги як «Котра година», Київ, 2013 р., «Цирк», Тернопіль, 2015 р. та «Плавні річки», Івано-Франківськ, 2015 р. У 2009 р. побачила світ збірка оповідань «Неймовірна історія правління Хлорофітума Першого». У співпраці з Юлією Стахівською опублікував антологію «Українська авангардна поезія 1910–1930». Як молодий поет був відзначений численними українськими преміями. Його вірші перекладені багатьма мовами.

ANDREJ KRASNJASCHTSCHICH

1970 in Poltawa/Ukraine geboren, russischsprachiger Schriftsteller, studierte an der Philologischen Fakultät der Staatlichen Universität Charkiw und schrieb seine Dissertation über James Joyce' Roman *Ulysses*. Mitbegründer und -herausgeber der Literaturzeitschrift »Verbund der Schriftsteller«. Das Schaffen von Andrej Krasnjaschtschich zeichnet sich durch phantastische und postmoderne Elemente aus. Sein Erzählband *Kultur-und Erholungspark* (2008) wurde auf der Shortlist für den Andrei Bely Preis 2009 (angesehenster nichtstaatlicher russischer Literaturpreis für radikale Innovationen in der Literatur) geführt. Er veröffentlichte in ukrainischen, russischen und amerikanischen Almanachen, Anthologien und Zeitschriften wie *Novyj Mir* und *The Massachussets Review* und publizierte 2007 mit Co-Autor K. Belyaev das Buch *Charkiw im Spiegel der Weltliteratur*. Er lebt in Charkiw.

АНДРЕЙ КРАСНЯЩИХ

Народився 1970 р. у Полтаві/Україна, російськомовний письменник, навчався на філологічному факультеті Харківського державного університету. Свою дисертацію присвятив дослідженню роману Джеймса Джойса «Улісс». Співзасновник та співвидавець літературного журналу «Союз письменників». Творчість автора позначена фантастичними та постмодерними елементами. Збірка його оповідань «Парк культури та відпочинку» (2008) увійшла до короткого списку премії ім. Андрія Білого за 2009 р. (найпрестижнішої недержавної російської літературної премії за радикальні інновації в літературі). Публікувався в українських, російських та американських альманахах, антологіях та журналах, таких як «Новий світ» та «The Massachussets Review», а в 2007 р. у співавторстві з К. Беляєвим видав книгу «Харків у дзеркалі світової літератури». Живе в Харкові.

ALEXANDER MILSTEIN

Geboren 1963 in Charkiw, russischsprachiger Schriftsteller und bildender Künstler, lebt seit 1995 in München. Nach dem Studium der Mathematik, begann er 1988 zu schreiben. Auf Russisch erschienen sind der Erzählband *Schkola kibernetiki* (Moskau 2002), die Romane *Serpantin* (Moskau 2008), *Pinoktiko* (Charkiw 2008) und *Kontora Kuka* (Moskau 2012), ein weiterer Erzählband unter dem Titel *Kodex paratschjutista* (Charkiw 2013) sowie zuletzt der Roman *Parallelnaja akzija* (Moskau 2014). Im August 2017 kam sein neuer Roman *Pjatipol* im Verlag des 32 Vozdvizhenka Arts House Kiew heraus. Seine künstlerischen Arbeiten beziehen sich auf seine literarischen Werke (siehe Kunstprojekte). Er zeigt sie in Ausstellungen und fügt sie seit *Pjatipol* auch in seine Bücher ein. Im Rahmen von *Eine Brücke aus Papier* wird seine Ausstellung Fenster nach Pjatipol am 12. Oktober 2017 im 32 Vozdvizhenka Arts House Kiew eröffnet.

ОЛЕКСАНДР МІЛЬШТЕЙН

Народився 1963 р. у Харкові, російськомовний письменник та художник, з 1995 р. живе в Мюнхені. Вивчав математику, почав писати у 1988 р. Російською видав збірку оповідань «Школа кібернетики» (Москва, 2002), романи «Сerpantin» (Москва, 2008), «Піноктіко» (Харків, 2008) і «Контора Кука» (Москва, 2012), а також ще одну збірку під назвою «Кодекс парашутиста» (Харків, 2013) та роман «Паралельна акція» (Москва, 2014). У серпні 2017 р. у київському видавництві «32 Воздвиженка Артс Хауз» вийшов новий роман автора «П'ятиполь». Його художні роботи тісно пов'язані з літературними творами (див. мистецькі проекти). Художник демонструє їх на виставках та, починаючи з «П'ятиполя», доповнює ними свої книжки. В рамках «Мосту з паперу» 12 жовтня 2017 р. у київській галереї «32 Воздвиженка Артс Хауз» відкриється його виставка «Вікна в П'ятиполь».

MARION POSCHMANN

Lyrikerin und Prosaschriftstellerin, wurde 1969 in Essen geboren, wuchs dort und in Mülheim an der Ruhr auf und lebt heute in Berlin. Sie studierte Germanistik, Philosophie und Slawistik, in Bonn und Berlin, danach Szenisches Schreiben an der Berliner Hochschule der Künste. Für das deutsch-polnische Grundschulprojekt »*Spotkanie heißt Begegnung*« unterrichtete sie mehrere Jahre lang Deutsch. 2002 debütierte sie mit dem Roman *Baden bei Gewitter* und dem Gedichtband *Verschlossene Kammern*. Seither hat sie in regelmäßiger Folge Prosa- und Gedichtbände veröffentlicht, seit 2010 im Suhrkamp Verlag Berlin. Ihr Roman *Sonnenposition* 2013 stand auf der Shortlist des Deutschen Buchpreises und gewann den angesehenen Wilhelm-Raabe-Preis. 2016 kamen ihre essayistische Prosa *Mondbetrachtung in mondloser Nacht. Über Dichtung.* und der Lyrikband *Geliebene Landschaften* heraus. Ihr 2017 erschienener Roman *Die Kieferninseln* wurde für die Shortlist des Deutschen Buchpreises 2017 nominiert.

МАРІОН ПОШМАНН

Пише поезію і прозу, народилась 1969 р. в Ессені. Дитинство провела в рідному місті та в Мюльгаймі-на-Рурі, зараз живе в Берліні. Вивчала германістику, філософію і славістику в Бонні та Берліні, згодом – сценічне письмо в Берлінському університеті мистецтв. В рамках німецько-польського проекту для початкових шкіл «*Spotkanie heißt Begegnung*» декілька років викладала німецьку. 2002 р. дебютувала з романом «Купання в негоду» та збіркою поезій «Замкнуті палати». Відтоді регулярно публікує прозові та поетичні збірки, з 2010 року – у видавництві «Suhrkamp Verlag Berlin». У 2013 році її роман «Положення Сонця» ввійшов до короткого списку Німецької книжкової премії та здобув почесну премію Вільгельма Раабе. 2016 р. з'явилися її есеї «Споглядання місяця в безмісячну ніч. Про поезію» та лірична збірка «Позичені ландшафти». 2017 р. її роман «Соснові острови» ввійшов до короткого списку Німецької книжкової премії.

KERSTIN PREIWUSS

Lyrikerin und Prosaschriftstellerin, 1980 in Lübz geboren, wuchs in Plau am See und Rostock auf und lebt heute als freie Autorin in Leipzig. Nach dem Studium der Germanistik, Philosophie und Psychologie in Leipzig und Aix-en-Provence, promovierte sie über deutsch-polnische Städtenamen. Sie ist Absolventin des Deutschen Literaturinstituts Leipzig. 2006 erschien ihr Gedichtband *Nachricht von neuen Sternen*. 2008 erhielt sie das renommierte Hermann-Lenz-Stipendium. 2012 erschien ihr zweiter Gedichtband *Rede*, der von der Deutschen Akademie für Sprache und Dichtung in die Liste der Lyrikempfehlungen des Jahres aufgenommen wurde. 2014 kam ihr Roman *Restwärme* im Berlin Verlag heraus, 2016 folgte dort der Gedichtband *Gespür für Licht*. Ihr neuer Roman *Nach Onkalo* wurde für die Longlist des Deutschen Buchpreises 2017 nominiert.

КЕРСТІН ПРАЙВУС

Пише поезію і прозу, народилась 1980 в м. Любц, зростала в Плау-ам-Зе та Росток, наразі як вільна письменниця мешкає у Лейпцигу. Після вивчення германістики, філософії та психології в Лейпцигу та Екс-ан-Провансі захистила дисертацію про німецько-польські назви міст. Випускниця Німецького літературного інституту в Лейпцигу. 2006 р. вийшла збірка її поезії «Звістка від нових зірок». У 2008 р. отримує почесну стипендію ім. Германа Ленца. 2012 р. публікує свою другу збірку віршів «Промова», яку Німецька академія мови та поезії включила до списку найкращих ліричних творів року. 2014 р. у видавництві «Berlin» побачив світ її роман «Залишкове тепло», а в 2016 р. – поетична збірка «Відчуття світла». Її новий роман «До Онкало» ввійшов до довгого списку Німецької книжкової премії за 2017 р.

OKSANA SABUSCHKO

1960 in Luzk geboren, studierte an der Staatlichen Sewtschenko-Universität Kiew und promovierte 1987 in Kunstphilosophie an der Nationalen Akademie der Künste und Wissenschaften in Kiew. Sie trat zunächst als Lyrikerin auf und veröffentlichte seit 1985 mehrere Gedichtbände. Anfang der 90er Jahre lehrte sie an verschiedenen amerikanischen Universitäten (Harvard, Penn State und Pittsburgh). Ihre literarischen und kunstphilosophischen Essays erschienen in großen ukrainischen Zeitschriften. Seit der Veröffentlichung ihres Romans *Feldstudien über ukrainischen Sex* 1996 (deutsch 2006), ist sie freie Schriftstellerin. Ihr Schreiben ist eng mit der Geschichte, Leiderfahrung und Kultur ihres Landes verbunden, was sich auch in ihren kulturphilosophischen Büchern und Essays zeigt. Auf Deutsch erschien im Droschl Verlag Graz 2012 ihr Essayband *Planet Wermut*, der die große Tragweite ihres Denkens und Forschens spiegelt. Ihr preisgekrönter Roman *Museum der vergessenen Geheimnisse* (ukr. 2009, dt. von Alexander Kratochvil, Droschl 2010) verändert unsere Sicht auf ihr Land und auf uns selbst.

ОКСАНА ЗАБУЖКО

Народилася 1960 р. в Луцьку, навчалася в Київському державному університеті ім. Тараса Шевченка. У 1987 р. захистила кандидатську дисертацію з філософії мистецтв в Національній академії мистецтв у Києві. Свою творчу кар'єру розпочала як поетеса та починаючи з 1985 р. видала численні збірки віршів. На початку 90-х років викладала в різних американських університетах (Гарвардському, Пенсільванському та Піттсбургському). Її літературні та культурно-філософські есеї друкувалися у найвідоміших українських журналах. Після публікації роману «Польові дослідження з українського сексу» (1996, у німецькому перекладі 2006) стала вільною письменницею. Її творчість тісно пов'язана з історією, досвідом страждань та культурою її країни, що також відображається в її культурно-філософських книгах та есеях. У 2012 р. видавництво «Droschl Verlag Graz» опублікувало збірку есеїв авторки під назвою «Планета Полин», яка демонструє всю далекоглядність її думки та досліджень. Відзначений преміями її блискучий роман «Музей покинутих секретів» (укр. 2009, нім. у перекладі Олександра Кратохвіля, «Droschl» 2010) змінив наш погляд на її країну та на нас самих.

NOEMI SCHNEIDER

Geboren 1982 in München, Schriftstellerin und Filmemacherin, lebt in München und Weiler im Allgäu. An der Hochschule für Fernsehen und Film (HFF) München studierte sie Regie im Bereich Dokumentarfilm und Fernsehpublizistik. Seit 2008 arbeitet sie als freie Autorin für Deutschlandradio Kultur. Sie publizierte Kurzgeschichten, Artikel, Reportagen und Essays, für die sie mehrfach ausgezeichnet wurde. 2010 erhielt sie das Jahresstipendium der KIRCH-Stiftung und der HFF München zur Realisierung des Projektes HOW LONG IS NOW, einer »multimedialen Rauminstallation in der Zeit«. 2012 drehte sie in Israel und Palästina ihren Abschlussfilm *WALAA!* über eine israelisch-arabische Fußballerin. Ihre Erlebnisse im Nahen Osten sind Ausgangspunkt des Buches *Kick it Walaa! Das Mädchen, das über Grenzen geht*, München 2013. Im Frühjahr 2017 erschien ihr Romandebüt *Das wissen wir schon* im Verlag Hanser Berlin.

НОЕМИ ШНАЙДЕР

Народилась 1982 р. в Мюнхені, письменниця та кінематографістка, живе в Мюнхені та Вайлері-ім-Альгой. У Мюнхенському університеті телебачення і кіно вивчала режисуру в галузі документалістики та тележурналістики. З 2008 р. як вільна авторка працює для Німецького радіо «Культура». Опубліковані нею короткі оповідання, статті, репортажі та есеї були неодноразово відзначені різними нагородами. У 2010 р. отримала річну стипендію від KIRCH-Stiftung та Мюнхенського університету телебачення і кіно на здійснення проекту «HOW LONG IS NOW», «мультимедійної просторової інсталяції в часі». 2012 р. відзняла в Ізраїлі та Палестині свій дипломний фільм «WALAA!», що розповідає про ізраїльсько-арабську футболістку. Її враження від Близького Сходу стали вихідною точкою для книги «Kick it Walaa! Дівчина, що долає кордони», Мюнхен, 2013 р. Навесні 2017 р. у видавництві «Hanser Berlin» вийшов її дебютний роман «Це ми вже знаємо».

JURI ZAPLIN

Geboren 1972 in Charkiw, wo er bis heute lebt. Russischsprachiger Lyriker und Prosaschriftsteller, Übersetzer zeitgenössischer ukrainischer Autoren ins Russische. Er studierte an der Fakultät für Hochfrequenztechnik des Luftfahrtinstituts in Charkiw. Mitbegründer und -herausgeber der Literaturzeitschrift *Sojus Pissatelej* sowie Autor der Kurzprosa-Sammlung *Malenki stschastliwy wetscher* (1997). Weitere Veröffentlichungen in Anthologien (*Oswoboschdjonny Uliss*, *Russkaja poetitscheskaja retsch* 2017, *Otschen korotkije texty*, *Hoteli Charkowa*, *Charkiwaska Barikada* Nr. 2 u. a.) sowie in Zeitschriften in der Ukraine, Russland, USA und Deutschland. Einige seiner Werke liegen in ukrainischer und italienischer Übersetzung vor. Gemeinsam mit Rostislaw Melnikow veröffentlichte er 2007 im russischen NLO Verlag einen Überblick über die zeitgenössische Charkiwer Literatur unter dem Titel *Sewero-wostok jugo-sapada* (NLO 2007).

ЮРІЙ ЦАПЛІН

Народився 1972 р. в Харкові, де живе й досі. Російськомовний поет і прозаїк, перекладає сучасних українських авторів російською. Закінчив радіотехнічний факультет Харківського авіаційного інституту. Співзасновник і співвидавець літературного журналу «Союз Писателей», автор книги малої прози «Маленький счастливый вечер» (1997), публікацій в антологіях «Освобождённый Улисс: русская поэзия за пределами России, Русская поэтическая речь» — 2017, «Очень короткие тексты», «Готелі Харкова», «Харківська Барикада № 2» та ін.), періодиці України, Росії, США та Німеччини. Тексти перекладалися українською та італійською мовами. Співавтор — спільно з Р. Мельниковим — огляду сучасної харківської літератури «Северо-восток юго-запада» (Новое литературное обозрение, 2007).

SERHIJ ZHADAN

Geboren 1974 in Starobilsk, Gebiet Luhansk. Lyriker und Prosaschriftsteller, lebt in Charkiw. Er studierte an der Universität Charkiw Literaturwissenschaft und wurde mit einer Arbeit über den ukrainischen Futurismus promoviert. Nach zahlreichen Lyrikveröffentlichungen erschien 2004 sein erster Roman *Depeche Mode* (dt. von Juri Durkot und Sabine Stöhr, Suhrkamp 2007). Für seinen Roman *Die Erfindung des Jazz im Donbass* (Originaltitel *Voroshilovgrad* – der zeitweilige Name für Luhansk – Charkiw 2010) erhielt er mehrere Preise. Der Roman *Mesopotamien*, Charkiw 2014 (dt. 2015), zeichnet ein ergreifendes Porträt seiner Stadt, Charkiw. Im September 2017 erscheint sein neuer Roman *Internat* (dt. bei Suhrkamp im März 2018), der als erster ukrainischer Roman gilt, der den seit 2014 herrschenden Krieg in der Ostukraine zu seinem zentralen Gegenstand macht. Zhadan ist Wasyl Stus Preisträger 2017.

СЕРГІЙ ЖАДАН

Народився 1974 року в Старобільську Луганської області. Пише поезію та прозу, живе в Харкові. Вивчав літературознавство в Харківському університеті, захистив дисертацію на тему українського футуризму. Після численних поетичних публікацій у 2004 р. вийшов його перший роман «Депеш Мод» (німецькою переклав Юрій Дуркот і Сабіне Штюр, видавництво «Suhrkamp» 2007 р.). За роман «Ворошиловград» (тимчасова назва Луганська, Харків 2010 р., в німецькому перекладі виданий під назвою «Die Erfindung des Jazz im Donbass») був відзначений багатьма преміями. У романі «Месопотамія» (Харків 2014 р., у нім. перекладі – 2015 р.) автор майстерно змальовує захоплюючий портрет власного Харкова. У вересні 2017 р. вийшов його новий роман «Інтернат» (в німецькому перекладі – у березні 2018 р., «Suhrkamp»), центральною темою якого є війна на сході України, яка триває з 2014 р. Лауреат премії ім. Василя Стуса.

VORTRAGENDE | ДОПОВІДАЧІ

GUIDO HAUSMANN

Geboren 1960, studierte Geschichte und Germanistik in Münster und Köln, lehrte nach seiner Habilitation im Fach Geschichte im In- und Ausland, darunter am Trinity College in Dublin. Seit 2009 hat er eine Professur an der Universität Regensburg inne. Forschungsschwerpunkte sind neben Gedächtnisgeschichte und Erinnerungskulturen auch Wissenschafts-, Nationalitäten- und Stadtgeschichte. Eine Besonderheit ist sein Interesse an der Umwelt- und Naturgeschichte Mittel- und Osteuropas, der er zuletzt seine große Studie *Mütterchen Wolga* widmete. *Ein Fluss als Erinnerungs-ort vom 16. bis zum frühen 20. Jahrhundert* (2009) widmete. Zahlreiche Publikationen zur Ukraine, unter anderem »Das Territorium der Ukraine«, Köln 2011 und *Der fremde Fluss Dnipro. Transformationen eines Flusses im 20. und frühen 21. Jahrhundert* (2016 bei *Eine Brücke aus Papier* in Dnipro).

OLEG SHPILMAN

Geboren 1963 in Lwiw, Verleger und Leiter des Familiy Leisure Clubs in Charkiw. Er studierte Sprachen an der A. M. Gorky Universität in Charkiw und lehrte dort später als Dozent für Englische Philologie. 1992 – 2000 war er Geschäftsführer des Fernlehre-Instituts European School of Correspondence. 2000 wurde er Geschäftsführer des Buchklubs Family Leisure Club, der mithilfe ausländischer Investitionen gegründet wurde und heute als größtes Verlags- und Handelshaus in der Ukraine gilt. Es führt sowohl Weltbestseller als auch ukrainische Autoren und eine umfangreiche Auswahl an Kinderbüchern und Ratgebern im Programm.

ГІДО ГАУСМАНН

Народився 1960 р., вивчав історію та германістику в Мюнстері та Кьольні. Після захисту дисертації зі спеціальності «Історія» викладав у Німеччині та за її межами, зокрема у Коледжі Триніті в Дубліні. З 2009 р. – професор в Університеті м. Регенсбург. Крім історії та культури пам'яті його наукові інтереси охоплюють історію наук, національностей та міст. Однією з особливостей є його зацікавленість історією навколишнього середовища та природи Центральної та Східної Європи, якій він присвятив свою останню велику працю «Матінка Волга. Ріка як місце пам'яті з 16 до початку 20 століття» (2009). Автор численних публікацій про Україну, серед яких «Територія України», Кьольн, 2011 р. та «Чужа ріка Дніпро. Трансформації ріки в 20 та на початку 21 століття» (2016 р. в рамках «Мосту з паперу» в Дніпрі).

ОЛЕГ ШПІЛЬМАН

Народився 1963 р. у Львові, видавець та керівник «Клубу сімейного дозвілля» у Харкові. Вивчав мови в Харківському державному університеті імені О. М. Горького, де пізніше працював доцентом англійської філології. У 1992-2000 рр. очолював інститут Європейської школи кореспондентської освіти. 2000 р. став директором «Клубу сімейного дозвілля», що був заснований із залученням іноземних інвестицій та наразі є найбільшим видавничим і торговим домом України. Тут публікуються не тільки світові бестселери, але й твори українських авторів, а також багато дитячих книг та довідників.

JUTTA SOMMERBAUER

Geboren 1977 in Wien/Österreich, lebt dort. Sie studierte Politikwissenschaft in Wien und Huddersfield/Großbritannien. Seit 2008 ist sie Redakteurin bei der österreichischen Tageszeitung Die Presse, zunächst in der Abteilung Chronik, dann Außenpolitik. Sie unternahm zahlreiche Recherchereisen nach Russland, Weißrussland und in den Südkaukasus. Seit Ausbruch des Krieges in der Ukraine hielt sie sich immer wieder in der Ostukraine, insbesondere im Donbass, auf beiden Seiten der Front, auf und bereiste auch die Krim. Ihre Berichte erscheinen auch in deutschen Tages- und Wochenzeitungen. Sie ist Autorin des Buches *Die Ukraine im Krieg. Hinter den Frontlinien eines europäischen Konflikts*, Verlag Kremayr & Scheriau, Wien 2016.

TANYA ZAHARCHENKO

Geboren 1980 in Charkiw, Literaturwissenschaftlerin, Essayistin, forscht zurzeit in Oslo/Norwegen. Sie studierte Slawistik an der Georgetown University in Washington D.C./USA, am Bard College New York und an den britischen Universitäten Oxford und Cambridge. An letzterer wurde sie 2014 promoviert mit einer Arbeit, die sie 2016 unter dem Titel »Where Currents Meet: Frontiers in Post-Soviet Fiction of Kharkiv, Ukraine« in der Central European University Press, Budapest, New York publizierte. Es handelt sich um eine kenntnisreiche Studie der Charkiwer Literatur- und Schriftstellerszene nach 1991. Sie veröffentlichte zahlreiche Artikel und Essays in internationalen Medien und hat einen eigenen Blog »Of Memory and Identity«. 2017 verfasste sie einen Essay über Serhij Zhadans gerade erscheinenden Roman *Internat*: »The Synchronous War Novel: »Person Without a Gun« in Serhij Zhadan's *Internat*«.

ЮТТА ЗОММЕРБАУЕР

Народилась 1977 р. у Відні/Австрія, живе у рідному місті. Вивчала політологію у Відні та Гаддерсфілді/Великобританія. З 2008 р. працює редакторкою в австрійській щоденній газеті «Die Presse», спершу у відділі хроніки, пізніше – зовнішньої політики. Здійснила багато дослідницьких подорожей Росією, Білорусією та Південним Кавказом. З початку війни в Україні постійно відвідує Східну Україну, зокрема Донбас по обидва боки фронту. Крім того, об'їздила Крим. Її статті друкуються в німецьких щоденних газетах та тижневиках. Написала книжку «Україна у війні. За лініями фронту одного європейського конфлікту», видавництво «Kremayr & Scheriau», Відень, 2016 р.

ТАНЯ ЗАХАРЧЕНКО

Народилася 1980 р. в Харкові, літературознавиця, есеїстка, наразі провадить дослідницьку роботу в Осло/Норвегія. Вивчала славистику в Джорджтаунському університеті у Вашингтоні/США, в Бард Коледжі в Нью-Йорку та в британських університетах Оксфорда та Кембриджа. У 2014 р. захистилась в Кембриджському університеті, 2016 р. опублікувала свою дисертацію під назвою «Where Currents Meet: Frontiers in Post-Soviet Fiction of Kharkiv, Ukraine» в «Central European University Press», Будапешт - Нью-Йорк. У цьому об'ємному дослідженні висвітлила проблематику харківського літературного та письменницького середовища після 1991 р. Її численні статті та есеї друкувались у міжнародних виданнях. Веде власний блог «Of Memory and Identity». 2017 р. написала есей про останній роман Жадана «Інтернат» під назвою «The Synchronous War Novel: "Person Without a Gun" in Serhij Zhadan's Internat».

KÜNSTLERISCHE LEITUNG | КУРАТОРКА МИСТЕЦЬКОЇ ПРОГРАМИ

VERENA NOLTE

Geschäftsführerin von Kulturallmende. Sie studierte Sprachen in Paris und London, danach Neuere Deutsche Literatur und Französisch an der Freien Universität Berlin, arbeitete als Übersetzerin, Redakteurin und Autorin, publizierte Erzählungen, Novellen und Essays in Zeitungen, Zeitschriften, Anthologien, Katalogen und beim Rundfunk. Von 1992–2003 war sie für das Kulturreferat der Stadt München im internationalen Kulturaustausch tätig und leitete von 1997–2003 die Villa Waldberta, das Künstlerhaus der Stadt München am Starnberger See. 2006–2010 war sie Geschäftsführerin des Netzwerks der deutschsprachigen Literaturhäuser literaturhaus.net. 2011 gründete sie die gemeinnützige Gesellschaft Kulturallmende, mit der sie seither viele internationale Projekte in Kunst und Literatur im In- und Ausland durchgeführt hat.

BERATUNG IN DER UKRAINE | КОНСУЛЬТУВАННЯ В УКРАЇНІ

CHRYSTYNA NAZARKEWYTSCH

1964 in Lwiw/Lemberg geboren, absolvierte ein Germanistikstudium an der Universität Lwiw und Ukrainistik an der Ukrainischen Freien Universität München. 1993 Promotion über das Romanwerk von Heinrich Böll. Sie erhielt Forschungsstipendien in Wien und Freiburg im Breisgau sowie zahlreiche Übersetzungsstipendien. Sie ist Übersetzerin wissenschaftlicher und literarischer Prosa, lyrischer und dramatischer Texte und lehrt an der Lemberger Universität Theorie und Praxis des Übersetzens. Für *Eine Brücke aus Papier* übersetzte sie 2015 und 2016 Texte von Anja Utler, Werner Fritsch, Nancy Hüniger und Ernest Wichner. 2017 berät sie Kulturallmende bei der Programmarbeit.

ВЕРЕНА НОЛЬТЕ

Очолоює об'єднання *Kulturallmende*. Вивчала мови у Парижі та Лондоні, потім – сучасну німецьку та французьку літературу у Вільному університеті Берліна. Працювала перекладачкою, редакторкою, відома як авторка. Її оповідання, повісті та нариси публікувалися в газетах, журналах, альманахах, звучали на радіо. З 1992 до 2003 року працювала в Департаменті культури міста Мюнхена у відділі міжнародного культурного обміну. У 1997–2003 роках очолювала Будинок митців м. Мюнхена «Вілла Waldberta» на озері Штарнберг. У 2006–2010 рр. керувала мережею німецькомовних будинків літератури *literaturhaus.net*, у 2011 році заснувала некомерційну організацію *Kulturallmende*, яка з того часу провела численні мистецькі та літературні проекти у Німеччині та за її межами.

ХРИСТИНА НАЗАРКЕВИЧ

Народилась 1964 р. у Львові, вивчала германістику у Львівському університеті та україністику в Українському вільному університеті Мюнхена. 1993 року захистила дисертацію, темою якої обрала романістику Гайнріха Бьолля. В рамках дослідницьких стипендіальних програм працювала у Відні та Фрайбурзі-ім-Брайсгау, а також була учасницею багатьох перекладацьких стипендій. Перекладає наукову та художню прозу, поетичні та драматичні тексти. Викладає теорію і практику перекладу у Львівському університеті. Для «Мосту з паперу» 2015 р. і 2016 р. перекладала тексти Ані Утлер, Вернера Фріча, Ненсі Гюнгер та Ернеста Віхнера. У 2017 р. консультує «Kulturallmende» щодо програмного наповнення.

PROJEKT BETREUUNG ORGANISATORISCHE UNTERSTÜTZUNG

ANITA FELLNER UND ANTON FELLNER

arbeiten nebenberuflich für Kulturallmende im Bereich Finanzen, Organisation und Verwaltung. Hauptberuflich arbeiten sie seit 1992 bei der Landeshauptstadt München. Beide sind erfahren in der Abwicklung internationaler Kulturprojekte.

JULIA OWTSCHARENKO

Geboren in Kryvyi Rig/Ukraine, freie Kulturmanagerin und Kuratorin in Dnipro. Diplomstudium der Germanistik an der Nationaluniversität von Dnipropetrowsk, Abschluss 2007 in deutscher Sprache und Literatur. 2008–2009 Stipendiatin der Robert Bosch Stiftung (Hamburg) im Programm »Kulturmanager aus Mittel- und Osteuropa«. 2013 Mitbegründerin der gemeinnützigen Organisation Kultura Medialna in Dnipro, mit dieser im Schwerpunkt Medienkunst, Kunst im öffentlichen Raum und Urbanistik tätig, u. a. im Forschungsprojekt »DK« über Kulturhäuser als postsowjetisches Kulturerbe und Gründung des Europäischen Kulturhauses in Dnipro.

MARYNA SOROKOLAT

geboren in Charkiw, wo sie an der Nationaluniversität Ökonomie studierte und mit einem Master abschloss. Nach mehreren Fortbildungen in Management arbeitete sie von 2014 – 2017 im Buchklub Family Leisure Club Charkiw im Editionsbereich. Für das Schriftstellertreffen in Charkiw setzt sie ihre Management-, Organisations- und betriebswirtschaftliche Erfahrung ein.

АНІТА ФЕЛЬНЕР ТА АНТОН ФЕЛЬНЕР

працюють у Kulturallmende за сумісництвом, займаються питаннями фінансів, організації та управління. Основне місце роботи з 1992 р. – адміністрація столиці Федеральної землі м. Мюнхен. Досвідчені фахівці з підготовки та проведення міжнародних культурних проєктів.

ЮЛІЯ ОВЧАРЕНКО

Народилась у Кривому Розі, позаштатний менеджер з культури та куратор, живе і працює у Дніпрі. В 2007 р. здобула диплом з германістики в Дніпропетровському національному університеті. У 2008–2009 рр. була стипендіаткою Фонду Роберта Боша (Гамбург) за програмою «Менеджер з культури в Центральній та Східній Європі». Співзасновниця некомерційної організації Kultura Medialna у Дніпрі (2013 р.), діяльність якої спрямована на медіа-мистецтво, мистецтво у громадському просторі та урбаністику. Наприклад, реалізувала дослідницький проєкт «ДК», присвячений будинкам культури як об'єктам пострадянської культурної спадщини, та заснування Європейського дому культури в Дніпрі.

МАРИНА СОРОКОЛАТ

народилась 1991 р. в Харкові. Здобула ступінь магістра економіки в Харківському національному університеті. Після підвищення кваліфікації в галузі менеджменту в 2014–2017 рр. працювала у видавничому відділі «Клубу сімейного дозвілля». Для проведення зустрічі письменників у Харкові застосовує весь свій менеджерський та організаційний досвід.

DIE ÜBERSETZER

\ ЛІТЕРАТУРНІ ПЕРЕКЛАДАЧІ

DEUTSCH-UKRAINISCH

Juri Andruchowysch (Kerstin Preiwuß); Juri Durkot (Serhij Zhadan, Jutta Sommerbauer, Guido Hausmann); Natalya Kulabucha (Jan Himmelfarb); Chrystyna Nazarkewysch (Marion Poschmann); Ludmila Nor (Akos Doma, Petra Morsbach); Stefaniya Ptashnyk (Kerstin Preiwuß); Natalka Sniadanko (Noemi Schneider)

UKRAINISCH-DEUTSCH

Beatrix Kersten (Liubow Jakymchuk, Oleh Kozarew); Alexander Kratochvil (Oksana Sabuschko); Stefaniya Ptashnyk (Serhij Zhadan); Sabine Stöhr (Serhij Zhadan, Juri Andruchowysch)

RUSSISCH-UKRAINISCH

Chrystyna Nazarkewysch (Alexander Milstein); Natalija Schymon (Juri Leiderman)

RUSSISCH-DEUTSCH

David Drevs (Alexander Milstein, Juri Zaplin); Lydia Nagel (Juri Leiderman); Olga Radetzkaja (Andrej Krasnjaschtschich)

ENGLISCH-UKRAINISCH

Juri Durkot (Jerry Zeniuk); Victoria Narizhna (Tanya Zaharchenko)

ENGLISCH-DEUTSCH

Lydia Nagel (Tanya Zaharchenko)

MODERATOREN

\ МОДЕРАТОРИ

Jurko Prochasko, Lwiw
Chrystyna Nazarkewysch, Lwiw
Verena Nolte, München

З НІМЕЦЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ

Юрій Андрухович (Керстін Прайвус); Юрій Дуркот (Сергій Жадан, Ютта Зоммербауер, Гідо Гаусманн); Наталя Кулабуха (Ян Гіммельфарб); Христина Назаркевич (Маріон Пошманн); Людмила Нор (Акош Дома, Петра Морсбах); Стефанія Пташник (Керстін Прайвус); Наталка Сняданко (Ноемі Шнайдер)

З УКРАЇНСЬКОЇ НА НІМЕЦЬКУ

Беатрікс Керстен (Любов Якимчук, Олег Коцарев); Олександра Кратохвіл (Оксана Забужко); Стефанія Пташник (Сергій Жадан) Сабіне Штьор (Сергій Жадан, Юрій Андрухович)

З РОСІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ

Христина Назаркевич (Олександр Мільштейн); Наталія Шимон (Юрій Лейдерман)

З РОСІЙСЬКОЇ НА НІМЕЦЬКУ

Давід Древіс (Олександр Мільштейн, Юрій Цаплін); Людія Наґель (Юрій Лейдерман); Ольга Радецька (Андрей Краснящих)

З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ

Юрій Дуркот (Джеррі Зенюк); Вікторія Наріжна (Таня Захарченко)

З АНГЛІЙСЬКОЇ НА НІМЕЦЬКУ

Людія Наґель (Таня Захарченко)

Юрко Прохасько, Львів
Христина Назаркевич, Львів
Верена Нольте, Мюнхен

IMPRESSUM ВІХІДНІ ДАНІ

Verantwortlich:

Verena Nolte_Geschäftsführerin
Kulturallmende gUG
Parkstraße 28
D-80339 München

welcome@kulturallemende.org
www.kulturallemende.org
Tel. +49 89 692 37 49
Fax +49 89 692 27 06
www.paperbridge.de

Redaktion: Verena Nolte, München

Übersetzung ins Ukrainische: Natalija Schymon, Uzhhorod

Gestaltung: Studio Botschaft, München, www.studio-botschaft.de

Druck: weissdruck, www.weissdruck-krumbach.de

Fotos: Titel © Alexander Milstein; S. 10, S. 14, S. 20, S. 28 © Juryj Stefanyak;
S. 13 © Hubert P. Klotzcek; S. 17 © Privat; S. 18 © Julia Stakhivska; S. 23 © Boris Michailow;
S. 24 © Heike Steinweg Suhrkamp Verlag; S. 27 © Jorinde Gersina; S. 31 © Peter-Andrea
Hassiepen; S. 32 © Natalya Volokhova; S. 35 © Taras Gakavchyn.

Kooperations- und Projektpartner:

Goethe-Institut Ukraine
Kultura Medialna, Dnipro
Family Leisure Club Ukraine
32 Vozdvizhenka Arts House, Kiev
Art Ukraine Gallery, Kiev
Kulturamt der Stadt Lwiw (Lviv – City of Literature)
Generalkonsulat der Bundesrepublik Deutschland Donezk / Dienstsitz Dnipro

Förderer:

Auswärtiges Amt der Bundesrepublik Deutschland
Bayerisches Staatsministerium für Bildung und Kultus, Wissenschaft und Kunst
aus Mitteln der Bayerischen Staatskanzlei
Kulturreferat der Landeshauptstadt München

Zitatnachweis:

¹ Manès Sperber, Die Wasserträger Gottes. All das Vergangene ..., Wien 1974,
Ausgabe dtv München 1978, S. 40

Відповідальна за проект:

Верена Нольте_Керівник
Kulturallmende gUG
Паркштрассе, 28
80339 Мюнхен, Німеччина

welcome@kulturallemende.org
www.kulturallemende.org
Тел.: +49 89 692 37 49
Факс: +49 89 692 27 06
www.paperbridge.de

Редакція: Верена Нольте, Мюнхен

Переклад українською: Наталія Шимон, Ужгород

Оформлення: Studio Botschaft (Мюнхен), www.studio-botschaft.de

Друк: weissdruck, www.weissdruck-krumbach.de

Фотографії: Титульна сторінка © Олександр Мільштейн; ст. 10, ст. 14, ст. 20, ст. 28 ©
Юрій Стефаняк; ст. 13 © Губерт П. Клотцек; ст. 17 © Приватне фото;
ст. 18 © Юлія Стахівська; ст. 23 © Борис Михайлов; ст. 24 © Гайке Штайнвег,
видавництво «Suhrkamp Verlag»; ст. 27 © Йорінде Герсина; ст. 31 © Петер-Андеа
Гассіпен; ст. 32 © Наталя Волохова; ст. 35 © Тарас Гакавчин.

У співпраці з партнерами:

Гьоте-Інститут в Україні
Kultura Medialna, Дніпро
Клуб сімейного дозвілля, Україна
32 Воздвиженка Артс Хауз, Київ
Галерея «Art Ukraine», Київ
Відділ культури міста Львова (Lviv – City of Literature)
Генеральне консульство ФРН у Донецьку з офісом у Дніпрі

Меценати:

Міністерство закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина
Баварське державне міністерство у справах освіти, культу, науки та мистецтва
на кошти Баварської державної канцелярії
столиці Федеральної землі м. Мюнхена

Цитати:

¹ Манес Шпербер, Господні водоноси. Все, що минуло..., Відень 1974,
стор. 40, видання Deutscher Taschenbuch Verlag (dtv), Мюнхен 1978, стор. 40.

PLÖTZLICH WERDE ES EINE
ZWEITE BRÜCKE GEBEN,
NICHT AUS EISEN, NICHT AUS STEIN,
NICHT EINMAL AUS HOLZ.
NEIN AUS PAPIER, JAWOHL:
AUS ZIGARETTENPAPIER.¹

РАПТОМ ПОСТАНЕ ІНШИЙ МІСТ, НЕ ІЗ ЗАЛІЗА,
НЕ З КАМЕНЮ, НАВІТЬ НЕ З ДЕРЕВА.
А З ПАПЕРУ, САМЕ ТАК, З ЦИГАРКОВОГО ПАПЕРУ.¹

FÖRDERER \ МЕЦЕНАТИ

Auswärtiges Amt

Bayerisches Staatsministerium für
Bildung und Kultus, Wissenschaft und Kunst

Landeshauptstadt
München
Kulturreferat

KOOPERATIONSPARTNER \ ПАРТНЕРИ

Generalkonsulat
der Bundesrepublik Deutschland
Donezk / Dienststz Dnipro

KULTURA
MEDIALNA

FAMILY
LEISURE
CLUB

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

SPALAH

Lviv city
council

AU
GALLERY

32

VOZDVIZHENKA
ARTS HOUSE

DEUTSCH>>>>
UKRAINISCHES
SPRACHENJAHR

OFR.FM

WWW.PAPERBRIDGE.DE

WWW.KULTURALLMENDE.ORG